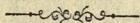

Gospoda Kodélja

pridige izza gardin.

Vesela igra v enem činu.

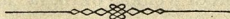
Spisal
G. pl. Moser.

Poslovenil
R. P.

Izdalo in založilo

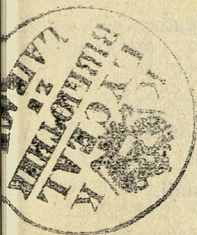
Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Tisk „Národne tiskarne.“

1874.

Postrešček. Lepa hvala gospod! (Odide.)

Antonija. Se bode li spomnil, da sva bila lani na denašnji dan tu — ko sva nastopila skupno potovanje skozi življenje? (Sede.)

Edvard. Tako, draga moja ženica, spočij se malo. Ali naj ti ukažem kakih okrepčil? Eno uro časa imava.

Antonija. Hvala lepa, Edvard! Ti si vedno skrben i pozoren. (Mu poda roko.)

Edvard. O! prosim — saj to je moje največje veselje. Ah poglej, tu je uže denašnji list. (Ga prime.) Da — četrtek —

Antonija. Ali hočeš sedaj čitati?

Edvard. Samo najnovejše kurze hočem pogledati. (Čita list pri srednji mizi.)

Antonija (zase). Da vendar možem vedno kupčija v mislih blodi — prej nas pozabe.

Edvard. Italijani so se zopet vzdignili. Pač čudno.

Antonija (na pol zase). Meni se pač ne zdi čudno.

Edvard. Amerikani, kakor da bi jih bil pribil — se ne premaknejo.

Antonija. Me itak nič ne briga. Lani ob tem času nij mislil ne na Italijane ne na Amerikane.

Edvard (čitajoč). Kaj praviš?

Antonija. Premišljevala sem, kaki so bili lanjski kurzi.

Edvard. Italijanov?

Antonija. No — zaradi mene naj bodo Italijani — baš pred enim letom — se li morebiti spominjaš?

Edvard. Baš pred enim letom — kako prideš do te misli? Pa čakaj (premišljuje) julija, lani — julija —

Antonija. Ah sedaj — sedaj se mora spomniti najine poroke.

Edvard. Julija — julija — prav — baš takrat prodal sem večo partijo železniških akcij, pa en del denarja v Lombarde spremenil. Ultimo avgusta — to dobro vem — stali so —

Antonija (mu seže v govor). Ne, ne avgusta. Jaz mislim julija — ostaniva pri juliju, — lani julija —

Edvard. Pa povej mi, to je vendar čudno baš julija —

Antonija. Da, ako se ne motim — potovala sva — baš takrat —

Edvard. Ti — denar ali pismo — razlika sicer nij velika — pa vendar je razlika — razumeš?

Antonija. Denar ali pismo — to mi je vse enako. Jaz ostanem pri razliki kurzov lani pa letos.

Edvard. Vedno lanjski julij — lanjskega julija bila je najina poroka — —

Antonija (vesela). Najina poroka! — Vidiš Edvard, ali nissem tega bistrournno naredila?

Edvard (osupnen). Bistrournno? Za božjo voljo — vsaj nisi na skrivnem kak kapital v Lombardih naložila — žena? Ti bi bila jako veliko zgubila!

Antonija (osupnena). Ah budalost — kaj tacega bi se mi niti ne sanjalo.

Edvard. Kamen se mi je odvalil od srca, tedaj res ne?

Antonija. Ne — gotovo ne — jaz sem samo hotela, da bi se najine poroke —

Edvard (jo podučuje). Ljubo dete, samo to dobroto mi stori, pa nikdar ne kupuj papirjev, da bi jaz ne vedel. Ti ne veš, kako lahko se opečeš.

Antonija. Ali hotela sem samo —

Edvard. To mi moraš za trdno obljubiti. Sama misel, da bi bilo mogoče, me nenavadno vznemirja. V sedanjem času se kurzi zelo zelo spreminjajo. Le poslušaj! (Vzame časnik ter čita.)

Antonija. Ah! tak mož! (Glasno.) Ali Edvard — poslušaj vendar —

Edvard (Zatopljen v čitanje. Zvunaj čuje se žvižg lokomotive). Hm — poslušam — dete —

Antonija. Ali Edvard — povej mi — se li kar nič ne spominjaš, da denes na istem mestu vkupaj sediva. Baš na tem prostoru. Tu je bilo, ko si mi dejal: Antonija — s teboj imam nebo na zemlji — nemogoče je, da bi bil srečnejši! Ves svet se mi zdi kakor velikanska školjka, ki ima le en biser — tebe. — Zdi se mi, da me še ne poslušáš!

Edvard. O pač — ima — si dejala — ima; saj čujem. (Čita dalje.)

Antonija. Ah mé uboge žene smo pač uboge stvari — tako se spreminjajo možje i vendar je stoprv eno leto poteklo, kako pak bode pozneje. (Z ruto si obraz zakriva ter joče.)

Edvard. No — kaj pa ti je — zdi se mi celo, da jočeš?

Antonija (jokaje). Celu uro ti prigovarjam, pa me še ne poslušáš.

Edvard (odloži časnik). Celu uro — ljubi moj angeljček — saj sva komaj pet minut tu — pa ne bodi huda — saj poslušam, kaj si dejala?

Antonija. Govorila sem, da je baš leto preteklo — od kar sva bila tu — na tem prostoru. Prišla sva tedaj, se vsédla ter —

Edvard. Ter zajutrkovala. Da, tu sva jedla famozen kotelet sè šampinjonovo polivko — pri

moji veri — tega se dobro spominjam. (Vstane ter pozvoni.)

Antonija (jezna). Ne! to je preveč!

Edvard. Natakak! Porcijo koteleta sè šampinjoni.

Natakak. Koj gospod! (Odide.)

Antonija. Ti si denes strašno brezobziren!

Edvard (osupnen). Brezobziren — jaz?

Antonija. To je da — ne samo, da se zastonj trudim vzbuditi v tebi spomin na one ure, koje si sam kot najkrasnejše proglasil, — doživeti moram celo, da se bolje spominjaš koteleta, nego onih časov.

Edvard. Ali Antonija — jaz —

Antonija. O ne opravičuj se. Temeljito te poznam. Dobro vem, da sem postala žrtva barbára, — žrtva tirana.

Edvard (zase). Je-li mogoče? (Glasno.) Lepo te prosim — ljubo srčno dete — bodi vsaj pametna — ne plakaj — meni se niti ne sanja, da si tako huda.

Antonija. Sicer je brezumnost, da plakam, tudi nečem plakati, tudi jezna nijsem, samo spoznala sem, da sem najnesrečnejša žena pod nebom. Ti se tudi nijsi iz ljubezni z menoj oženil — če ne bi ne pozabil vsega tako hitro — najbrže so bile druge bolj pametne kot jaz, ter si potem,

ko so ti povsodi pot pokazali, name planil kot jastreb na ubogo golobico.

Edvard (porogljivo). Krotka golobica!

Antonija. Pri tebi moralo bi se jagnje v volka spremeniti. Mé uboge žene morale bi seveda vedno molčati, tudi ako nam vi najhujše reči pravite!

Edvard. Jaz nijsem besedice zinil.

Antonija. Pa če mé enkrat zinemo, nas koj imenujete klepetulje!

Edvard. Kar naenkrat čujem pridigo izza gardin, pa ne vem zakaj.

Antonija (nemirneje). Pridigo izza gardin? Ti veš kako me razjezi ta beseda. Jaz ti nikoli ne pridigujem. Ti me pač znaš storiti nervozno, zvijačiti vsako besedo, kojo spregovorim. Naj še tako nedolžno besedico izgovorim, — gotovo jo smatraš kot očitanje. — Ko bi le eno besedico v pomirjenje ziniti hotel — ko bi se hotel z menoj pogovoriti —

Edvard (zase). Se bodem pač varoval.

Antonija. Tako pa stojiš, pa oči k nebu obračaš, — kakor mučenik; jaz sem zver, ki te muči — i vendar le jaz trpim. Vi bi nas gledali brez usmiljenja, ako bi nam tudi srcé počilo, da imate le svoj — kotelet. To je moška sebičnost.

Edvard (v komični obupnosti). Smo zopet tu?

Antonija. Dolgo tega moja slabostna čud ne bode prenašala — uže dobro čutim, kako mi vedna razburjenost spodkopuje zdravje.

Edvard (zase). Aha, sedaj se bode koj pokopala.

Antonija (nadaljuje). Srčno kipenje mora konečno prouzročiti srčni mrtvoud. Dolgo to ne more trajati — čutim, kako mi ginejo moči pri tvojem ravnanji — pa saj je to záme najboljše. Da bi osamela — nepoznana — brez ljubezni živela! Kedo ne bi se raje spočil vseh teh trpljenj šest čevljev pod zemljo.

Edvard (ob enem.) Tako je — šest čevljev pod zemljo. (Antonija plaka.) Smo uže zopet tu! Ti prizori so strašni. (Patetično-komično.) Oh, ko bi se vsaj stajalo to pretrdo meso! (Žvižg lokomotive.) Ah ljudje dohajajo — Antonija — Tončika — ne plakaj — prosim te.

Antonija. Ne!

Edvard. Lepo te prosim, kaj si bodo mislili tujci o nama.

Antonija. Kar se jim ljubi. Svojih solz si ne pustim zatirati.

Edvard. Tončika, prosim te — bodi pametna! (Se vstopi tako, da vstopajoči ne vidijo njegove žene.) Ljudje se nam morajo rogati! (Ropot voz, zvonjenje, žvižganje.)

Drugi prizor.

Muk. Kunigunda. Postrešček. Prejšnja.

Muk (v potnej obleki, svitlim plaščem, svitlo kapo, nese popotno prtljago). Vozni list sem zgubil, dragi moj — ali prav za prav moja žena. Glejte tedaj, da skrinje, kakor sem vam dejal — tako dobite.

Postrešček. Uže dobro — mislim, da bode gospod inspektor dovolil.

Muk. Dal vam bodem uže dobro plačilo.

Postrešček. Lepa hvala gospod!

Natakar (Kaliču). Kotelet je pripravljen.

(Odide.)

Edvard. Dobro! — Pojdi ljuba moja žena, bodi pametna.

Antonija. Jaz sem zmerom pametna.

Edvard (pelje svojo ženo k levim vratom). Seveda, seveda. (Pozdravi Muka.) O, dobro jutro gospod Muk! (Odide na levo.)

Muk (pozdravlja). Jutro — jutro! gospod Kalič!

Tretji prizor.

Muk. Kunigunda (pri levi mizi).

Kunigunda (preiskuje žepe). Pa v istini se ne spominjam, kje sem pustila vozni list.

Muk. Da, ko bi bil vendar list sam obdržal.

Kunigunda. Pa je bil tudi tako majhen listič.

Muk. Izvrstno! Vendar takih vozni listov napravljati ne morejo, kakoršne so vaše skrinje, pa menim, še tedaj bi jih zgubile.

Kunigunda. Seveda, jaz vse zgubim, pa vendar je prvi pot i ti si gotovo uže večkrat kaj zgubil.

Muk. No, no, no, le ne repenči se — saj ti mirno pravim, da sem jaz kriv, ker sem dal tebi billet. Ti ne — prav nič nijsi kriva. Več pa od mene vendar ne moreš zahtevati.

Kunigunda. Vem, kam merijo te besede. Kot da družega ne delam, kakor škodo, kot da v obče družega ne razumem, kot škodo delati. Na i ko bi mene ne bilo, kje bi bil ti zbog svoje strasti do nerednosti? Seveda, za to, kar jaz dobrega storim, nimaš dobre besede, kader pa me oštevaš, takrat beseduješ, kot da češ besednjak na svitlo dati.

Muk. Stori mi to dobroto, pa priznaj mi enkrat, da imam prav.

Kunigunda (odločno). Ne!

Muk. To je od sile! Ona zgubi billet, jaz plačam — pravim, da sem jaz kriv — da sem ga tedaj jaz zgubil — sedaj zopet nij zadovoljna. Oh — žené — žené! — krasna misel!

Kunigunda. Sedaj delaš kot da bi bil ves raz sebe. Ti si istinom najnesrečnejši človek na zemlji. Ti trpiš — grenkobo požiraš — križ nosiš, — da, da le hinavsko oči obračaj. Ti si prav izvrsten človek, brez napake, brez hibe — edina nesreča je, da imaš ženo —

Muk. Da, tako je.

Kunigunda. Ki ti je breme — krogla na nogi jetnika [ki te povsodi ovira, ki vse podira, kar ti dobrega napraviš], ki te ovira, da nijsi prvi mož Evrope [ki za prav nič družega na svetu nij, kot da brezumnosti uganja, ki vse narobe naredi, vse v nered spravi, vse kar ima v rokah zgubi], ki, z eno besedo, vse zgubi.

Muk, Ker se baš o zgubitji govori, povem ti, da bi lahko potrpežljivost zgubil (mirno) pa tega jaz ne storim, le nikarte jeziti se.

Kunigunda. Da, ti si žrtva, pravi Lazarus! Ti moraš vse mirno prenašati, tebi se hudo godi, da vse urediš. Ti imaš vselej prav, naj tudi jaz jeze poginem — kaj to tebe briga; naj mi srce žalosti počí — kaj to tebe skrbi!

Muk. To sicer ne — pa znano mi je vse. Le mir, mir!

Kunigunda. Mir, mir, to bi jaz rekla.

Muk. Tedaj reci, reci stara!

Kunigunda. Ne, jaz nečem. Zakaj bi se morala vedno jaz udati, krivico trpeti, pa še odpuščenja prositi, kakor psiček — to je preveč. Ah jaz čutim, da tega ravnanja ne bodem dolgo prenašala.

Muk (zase). Sedaj se bode koj ločila.

Kunigunda. Ne misli, da smo žené le zato vstvarjene, da vedno trpimo, pa molčimo, tudi nas je presvetlil devetnajsti vek — tudi mé znamo raditi i zanesi se náme, da tudi jaz zamorem raditi i sklepati, — nijsva večno nase navezana —

Muk (po strani). Zadel sem jo.

Kunigunda. In ako bodeš pregrdo z menoj ravnal — jaz čutim, da imam moč — vkljub svoji starosti — otresti se teh verig — priti do skrajnosti — ločiti se od tebe.

Muk (ob enem). Ločiti se od tebe. Hvala bogu, sedaj je pri kraji.

Kunigunda. Ah moj bog, kako to razburjenje spodkopuje moje zdravje — oh moje prsi.

~~M~~Muk. No seveda — čemu se tako izvanredno vznemirjaš — idi, idi v salon za dame, pa spočij se.

Kunigunda. Tam v torbi je — moj jesih.

Muk (gre ponj). Svoj jesih sem uže izpil.
(Glasno.) Tako — tu je. (Jo odpelje.) Tako starka,
spi četrt ure, ako ti je mogoče.

Kunigunda. Da spi pri tej razburjenosti!
Ti si moj morilec! (Odide na desni.)

Četerti prizor.

Muk. (Pozneje) Edvard.

Muk (govori za svojo ženo). Na, le poskusi!
Da, da, da, take so žené; kader so one krive,
takrat nas dolžé. Sreča je, da se človek vsega
privadi — vem — ali kader se vprvič zgodi —
takrat bi človek iz kože skočil. Da, da, da!
(Zvunaj žvižg.)

Edvard (od leve, pobit i nezadovoljen). Kako
me to žali — tega ne morem povedati — strašno
je —

Muk. O dobro jutro — gospod Kalič!

Edvard (plašno). Dobro jutro!

Muk (dobre volje). Tudi potujete? Dan denes
vse potuje. Gotovo se peljete v kake toplice.

Edvard (zdihujoč). Potujem za zabavo! I vi
gospod Muk — morebiti tudi —

Muk. Da, da — sè svojo staro potujem
za zabavo, (zase) pa do sedaj brez zabave.

Edvard (zase). Srečni mož. Jaz ne morem govoriti o zabavi.

Muk. Ali, dragi moj — vi niste podobni potniku za zabavo. Kaj vas čevelj žuli — kali?

Edvard. Mene? O — ne —

Muk. Ali ste morali poslušati majhno pridigo izza gardin?

Edvard (osupnen, potem se ohrabri). Pridigo izza gardin? — O — ne — hahaha. (Smeje se prisiljeno.) Stoprv eno leto sem oženjen — pridigo izza gardin — oprostite da se smejem — hahaha.

Muk. Prosim — hahaha — dovolite da se smejem — hahaha! (Zase.) To bi bil prvi, kolikor jih jaz poznam.

Edvard. Jaz ne razumem, kako vam to na um pride? Kaj ste morda vi — ?

Muk. Jaz čul pridigo izza gardin? O, bog obvaruj. Kaj mislite vendar dragi moj? Jaz sem uže blizu 20 let oženjen, sedaj se kaj tacega več ne prigodi! Ne!

Edvard (zase). Srečni človek!

Muk (zase). Glavo stavim, da laže.

Edvard. Tedaj, ako je kedo 20 let oženjen — poneha to trpljenje — pravite?

Muk (zase). Aha! (Glasno.) To je da — potem neha. Zdi se mi, da vas ta predmet zanima.

Edvard. Mene? O — ne (smeje se prisiljeno) smejati se moram, da kaj tacega slutite hahaha — oprostite!

Muk. O prosim — hahaha — dovolite, da se z vami smejem. (Zase.) Mladi hinavec! Hahaha!

Edvard (resno). Čemu pa se tako smejete?

Muk. Glejte dragi moj, jaz se moram vselej smejati, kader se domislim človeka, ki mora poslušati pridige izza gardin.

Edvard (nategneno). Tako — ?

Muk. Da! (Zase.) Glej kakšen si!

Edvard. Smem li prašati zakaj?

Muk. Glejte — to je tako — tedaj mi dva jih ne poslušava, kaj ne?

Edvard. Ne!

Muk. I to radi tega, ker sva pametna moža. Vselej je mož kriv, kader poslušá pridige izza gardin — on si svoje žene nij dobro izbral, on je norec — ali pa — beba!

Edvard. Prosim!

Muk. No, da — glejte mi dva jih ne poslušava, kaj ne?

Edvard. To je, da ne!

Muk. Jaz smem tedaj, kar od srca govoriti?

Edvard. Da, da!

Muk. Razun norcev i beb je še tretja vrsta zakonskih mož.

Gospoda Kolélja pridige izza gardin.

Edvard (radoveden). Tako?

Muk. Da — to so oni, ki natihoma trpé, oni ki morajo najhujše pridige poslušati — pa nikdar o njih ne govoré — majhni hinavci — glejte to je les, iz kojega se dolbejo babjeki. (Mu poda roko.) Zahvaliva se bogu, da nijsva izmed one svojati.

Edvard. Da zahvaliva se!

Muk (zase). Temu sem jo zasolil. (Zvunaj se čuje zvonenje.)

Peti prizor.

Muk. Edvard. Kodélj i Emilija (skozi srednja vrata).

Kodélj (nese prav malo potne šare). Z damami potovati je strašno. Pri vsaki postaji različne sitnosti. Povsodi naj priskrbim juhe ali pa sode. Ali želiš skledico juhe?

Emilija (z mnogo šaro; govori vedno prav krotko). Vselej sem se zahvalila, pak se tudi sedaj.

Kodélj. Seveda si se zahvalila, pa sitno je uže, da moram prašati. I ta šara, ti tovari — vedno mora se misliti na četvero, petero, šestero reči ter imeti jih pri rokah.

Emilija (vedno mila, odloži na desni mizi zadaj). Tu je tvoj plaid, tvoja škatlja za klobuk, tvoj

paletot, ker si slabega vremena pričakoval, tu tvoja palica i tvoj dežnik.

Kodélj. No, to je pač čudo, da si se spomnila na dežnik. Uže sem mislil, da bodem moral uže zopet šestega ali sedmega kupiti. Najbrže ga, v skrbi zaradi svojih klobukov, nijsi pozabila.

Emilija. Jaz nikdar ne pozabim tvojih reči. Ali jaz mislim, da sedeva. Pot je bila jako vtrudljiva.

Kodélj. Usmili se me, pa ne dobi zopet migrêne — še tega mi manjka, da ne bi mogla dalje.

Emilija. Ne, prav dobro se počutim i še enkrat se ti zahvaljujem, da si me enkrat saboj vzel. Potovanje mi jako dopada.

Kodélj. Enkrat saboj vzel?

Edvard (po strani). Stari godrnjač!

Muk. Jaz ga poznam, neki gospod Kodélj je.

Kodélj. Enkrat saboj vzel? Dozdeva se mi, da je to očitanje. Jaz te vendar ne morem saboj vzeti na somenj. Kader imam opravila [mi ne sme žena sitnosti delati] ali kader grem v toplice [še tega se mi manjka]. Enkrat saboj vzel — kaj to pomenja? Kakor da bi sam vedno za zabavo potoval. [Ve vselej pretirate.] Enkrat saboj vzel!

Emilija. Jaz ti nijsem hotela ničesa očitati — nasprotno — le zahvaliti sem se hotela.

Kodélj. To nij bilo dosti jasno. Bog vedi, so li vse naše reči odložene; gotovo se je polovica pogubila.

Emilija (vstane). Kojčem pogledati. Oprosti, da te zapustim. (Odide skozi srednja vrata.)

Šesti prizor.

Kodélj. Muk. Edvard.

Muk (skoči kvišku). Dovolite, gospod Kodélj, da jaz pogledam — gospodičina — —

Kodélj. Pustite, pustite, saj rada stori.

Muk. Videti je, da je jako krotka i nežna, pa zdi se mi, da z mlado damo jako ostro ravnate — najbrže je kaka sinovka ali sorodnica?

Kodélj. Prosim gospod — moja žena.

Muk. Vaša žena? O jej, o jej, o jej!

Kodélj. No, kaj pa vam je?

Muk. O prosim, nič! Samo menim, da bi jaz ne smel sè svojo ženo tako ostro ravnati!

Kodélj. Ostro? — Dragi gospod, to se vam le tako dozdeva. Jaz ne storim družega, nego skrbim za domači mir.

Muk. Na ta način?

Kodéelj. Da, iznašel sem nov sistem, novo metodo, ohraniti si zakonski mir.

Muk. Ali bi ne smel tudi jaz kaj naučiti se?

Kodéelj. To je da, veselilo bi me, ko bi mogel kot misijonar to metodo povsodi razširjati. Ali veste, kaj so pridige izza gardin?

Muk. Da — pač — čul sem nekaj o tem, pa dovolite, da vam predstavljam svojega prijatelja — gospod Kalič — gospod Kodéelj — on je tudi oženjen, se tudi lahko kaj nauči.

Kodéelj. Me jako veseli! Tedaj vi veste, kaj so pridige izza gardin?

Edvard. Da — saj ste prej o njih govorili, kaj ne gospod Muk?

Kodéelj (med obema). Tedaj poslušajta! Pridige izza gardin so največa sitnost v zakonskem življenji.

Muk i Edvard (ob enem). Da!

Kodéelj. Pa niso samo sitne [in dolgočasne], so tudi [vsled teh lastnostij] orožje v ženskih rokah, ki nas ž njim bijejo [i silijo, da vstrežemo njih volji], in mi — mi se udamo — samo da imamo mir.

Edvard i Muk (ob enem). Istina je!

Kodéelj. Moja prva žena — bog jej daj večno luč — je imela izvrstne lastnosti —

ampak navado, da je rada pridigovala izza gardin. Bila je prava virtuozinja v tej stroki. Od stote reči prišla je do tisoče [to je bilo strašno — vam pravim], končala pa je z refrênom, da se hoče ločiti — ali umreti!

Edvard. Nij mogoče?

Muk (porogljivo). Hvala bogu — mi dva tega ne pozna.

Kodélj. [Ko sem se v drugič oženil — mislil sem si, kaj tacega se ti več ne pripeti.] Mojej prvej ženi moral sem se vedno udati. Spoznal pa sem sedaj sredstvo i porabiti sem ga hotel. Glejte to je moja metoda. Sedaj jaz svojej ženi pridigujem izza gardin.

Muk. Pa ste kaj dosegli sè svojo metodo?

Kodélj. Izvrstne rezultate. Saj tudi drugače mogoče nij. Stvar je logična i jasna. Kader se mi kaj zljubi, ne povem koj jasno — ampak od stote reči preidem do tisoče, se repenčim — marsikako grenko porečem — govorim o smrti i ločitvi — koncem mi žena k vsemu pritrdi. Na primer: Hotel sem se še denes odpeljati — ona ne — glejte sedaj vporabljam svojo metodo, ne bode dolgo trpelo, pa mi poreče da gre.

Edvard. Stvar se mi ne zdi preslaba, pri mojej veri.

Kodéelj. Le poskusite enkrat. Jaz živim, kakor v nebesih — poprimite se moje metode, pa boste tudi vi v nebesih.

Edvard (odločno). Jaz hočem poskusiti. Pridigovati hočem svojeji ženi, kakor me je ona danes učila i to koj. Škoditi ne more. Lepa hvala gospod Kodéelj! (Mu poda roko ter odide na desno.)

Muk. Poskusiti hočem tudi jaz. Ako imate prav — sezidati vam bom dal spominek — orjašk spominek. — Radoveden sem, kaj bode počela moja stara. (Odide na levo.)

Sedmi prizor.

Kodéelj. (Potem) Emilija.

Kodéelj. Zopet sem dva človeka osrečil. S časom bode zginila ta muka človeškega življenja i to skrivnost je znašel — slavni Kodéelj! (Zvunaj se zvoni.)

Emilija (vstopi skozi srednja vrata.)

Kodéelj. To je gotovo, ako si nikdar miru ne privoščiš, ti ne more potovanje dobro deti.

Emilija. Jaz se prav dobro počutim, dragi mož!

Kodéelj. Ve ste čudne stvari. Vse narobe, vse v nepravem času. Sedaj letaš — namestu da

bi se spočila. Kader solnce sije, hodiš z dežnikom, kader dežuje, imaš gotovo najboljši klobuk na glavi, pa samo pahljač v roki.

Emilija. Jaz ne razumem, ljubi Kodélj, čemu sedaj govoriš o solncu i dežji. Saj to nima v najinem pogovoru nikakega pomena.

Kodélj (zase). Ona ima sicer prav! Pa moja ranjca je blizu takole nadaljevala. (Glasno.) Ti praviš, da to nijma nikakega pomena?

Emilija. Da, tako sem dejala!

Kodélj. Ugovarjati znate, seveda, ker vam nij prijetno čuti resnico. [Kader je potem škoda tu — moramo jo mi popraviti, kakor da bi bili samo zaradi tega vstvarjeni, da vse zlo, koje vi prouzročite popravimo — i koncem vse denar velja, naj ga uže modist dobi, ali pa zdravnik.] Kako je bilo na priliko zadnjič, ko sva se peljala na strelišče — dejal sem ti: ne obleci krila, ki se za teboj vleče, tam je velika gnječa i lahko se ti krilo odtrga.

Emilija. Ljubi mož, imela sem takrat ono sivo obleko, ki je pač zadosti kratka.

Kodélj. Tako — da, ta je pač zadosti kratka — prekratka. [Dostokrat sem ti dejal, da tako kratkega krila ne morem trpeti.] Kader grem s teboj na sprehod — vselej ogleduje tropa

mladih ljudij tvoje noge i tega ne morem trpeti, tega ogledovanja nog.

Emilija (enuirana). Ah! (Vsede se k srednjej mizi.)

Kodéelj. Tako, sedaj se zopet na prepih vsedeš!

Emilija. Ali tu nij prepaha!

Kodéelj. Seveda, dokler nij treba zdravnika klicati, ne škoduje prepih. Tu piše veter, da se lasje ježé. Pojdi z menoj, jaz ti bodem na peronu prostorček poiskal.

Emilija (vstane). Kakor ukažeš.

Kodéelj (odhajajoč). Ukažem — jaz nikdar ne ukažem — pa ti se delaš kakor sužinjo, kader kaj koristnega nasvetujem i vendar nij sebičnost — le skrb za te i za tvoje zdravje. (Odideta skozi srednja vrata. Emilija potegne iz žepa ruto ter zgubi nevedoma list.)

Osmi prizor.

Edvard. (Pozneje) Natakár.

Edvard (od leve, jako razburjen). Nikdar več v svojem življenju tega ne poskusim. Kakor da bi bil sršene razdražil. (Zdihujoč.) Natakár!

Natakár (od leve). Ukažete?

Edvard. Kozarec sode — eno steklenico, za mojo ženo notri tudi steklenico sode!

Natakar. Koj! (Odide.)

Edvard. Jaz moram nekaj hladnega piti, da se pomirim. Le čudno se mi zdi, odkod imajo ženske toliko besedi — to je neumevno!

Natakar (prinese sodo). Tu gospod! (Edvard pije; natakar se pripogne ter vzdigne list od tal.) Zdi se mi, da ste nekaj zgubili gospod! (Odide na levo.)

Edvard. Jaz? Pisemce na roza-papirji, kaj pa je to? (Ga odpre.) „Edini angelj, jaz te molim — tvoje želje so mi ukazi — pa bilo mi je nemogoče, potovati denes zjutraj. S prihodnjim vlakom se za teboj pripeljem. Glej da dobiš kak izgovor, da ostaneš na kaki postaji. Kako hrepnim po tebi — tisoč poljubov! — To je čudno, ta list pa nij name — kuriozno! (Zvunaj se zvoni.)

Deveti prizor.

Edvard. Muk (od leve). Natakar.

Muk (se drži za lice). Aj, aj, aj, „aj, tu sem jo naletel. Natakar! (Natakar pride.) Steklenico sode, za mojo ženo tudi eno. Ah, sape, sape! — Ta poskušinja je popolnoma spodletela. Ah ljubi mladi prijatelj, dobro, da vas samega

dobim. Spovedati moram se greha, ki sem ga vam nasproti storil.

Edvard. Meni nasproti?

Muk. Da, jaz sem vas prej nalagál. Govorila sva o pridigah izza gardin.

Edvard. To je istina!

Muk. Dejal sem vam, da ta nesreča samo bebce doleti, jaz vas hočem utolažiti. (Natakar pride od leve, postavi steklenico sode i kozarec na srednjo mizo ter nese drugo steklenico i kozarec na desno.)

Edvard. Tolažiti? — Vendar ne mislite, da bi bil jaz —

Muk. Ne sramujte se brez potrebe — dolgo živim, tedaj sem mnogo skusil — i tedaj tudi vem, da morajo vsi zakonski možje pridige izza gardin poslušati.

Edvard. Vsi?

Muk. Da — verujte mi — vsi! Pa to nij nič strašnega. — Verujte mi — dostojno prenašati to zeló, je vse kar se more storiti. Vse protistavljenje je budalost i prouzročuje prizore, čudne prizore!

Edvard. Ah! ti prizori!

Muk. Glejte, tudi vi jih poznate!

Edvard. Kje pa ostane poezija zakonskega življenja?

Muk. Zakonstvo, gospod, je kakor poletje, vse se ga veseli — pa ko pride, je deževno — hladno; vendar pak prinaša popkov, cvetja, poezije i solnčno svitlobo; — hočete li prezirati te lepote, ker včasih dežuje, grmi — pa tudi marsikedaj treska? Molčati, kader gospa sopruga točo siple! — Mir i pokoj!

Edvard. Mir — da vi se lahko smejete, vam se kaj tacega več ne prigodi — tedaj ste lahko dobre volje.

Muk. Meni se kaj tacega več ne prigodi? O sanjarije! Tega se ne oprosti nikdo.

Edvard. Pa kader je človek dvajset let oženjen — ste dejali —

Muk. Ah! bahal sem se, kakor vi poprej — le verujte mi! Jaz moram poslušati pridige kakor vi i kakor vsak drug — stavim da celo iste besede. Prav tako je, kakor da jih ena žena od druge prepíše.

Edvard. Vi pretirate!

Muk. Pretiram? No, čakajte malo. (Sleče svoj plašč.) Sami se prepričajte — tu — ogrnite enkrat moj plašč —

Edvard. Pa čemu to?

Muk. Tu — pokrite se z mojo čepico.

Edvard. Ali! —

Muk. Tako, sedaj sédite tja — vzemite časnik, ali pa — svojo ruto v roke i čuli boste najlepšo pridigo. Denes je baš dobre volje!

Edvard. Pa saj to nij mogoče.

Muk. Vam nij treba ne besedice ziniti — prav nobene besedice — zato bode uže sama skrbela.

Edvard. Pa če me spozna?

Muk. To naj bode njena kazen. Ne obotavljajte se — tako sédite tja (ga pelje na desno) tako — pa ne zinite besedice i potrpite vse, kar je meni namenjenega (kašlja) hm, hm (pogleda v stranski salon) tiho, sedaj dohaja. (Odide skozi srednja vrata.)

Deseti prizor.

Edvard. Kunigunda.

Edvard. Čudna ideja — jaz ne razumem, kaj bode gospa o meni mislila — tu je v istini.

Kunigunda (od leve). Sedaj sedi tu i čita, kot da bi se ne bilo prav nič zgodilo — jaz naj se pa jezim, kakor da bi se mogla sama saboj. Mož i žena morata biti eno — svoj del mora dobiti.

Edvard. Jaz sem v strašni stiski.

Kunigunda (kašlja). Hm, hm, zdi se mi da sem se prehladila. (Sede — nekoliko časa molk.) Stari butelj! — Tu naj človek ne zdivja. Najbrže premišljuješ, kako si me poprej žalil — ? Ne? (Vstane.) Pa saj poznam to tvojo navado — da sediš — ne daš odgovora — da si nestrpljiv; kaj ne ubogi mučenik? To je navada vseh buteljnov. Namestu da bi me odpuščenja prosil, ker si ti kriv, sediš, kakor lipov bog, jaz pa naj si jezik zbrusim. (Hitro.) Za boga, kader se spominjam — seveda je uže dolgo — ko me je snubil — da takrat se je laskal i sladkal — daj mi ročico — moj edini, krasni angelj — seveda sem bila krasna — pa tudi sedaj nijsem še mački podobna! Sedaj razvidim, da si me goljufal. Zvabil si me v zakon, da zamoreš planiti name, kakor jastreb na golobico. Ti volkodlak ti!

Edvard (zase). Prav, kakor moja žena.

Kunigunda. I mi počasi srčno kri izpiti. Pa to spoznavam, da se nijsi iz ljubezni z menoj zaročil — drugače ne bi vsega pozabil, o butelj, ne besedice ne zine. — Pri tebi mora se jagnje v volka spremeniti. — Dolgo moja čud ne bode prenašala tega ravnanja. Večni srd mora končno srčni mrtvoud prouzročiti. Jaz čutim, kako mi ta razburjenost zdravje spodkopuje, če pray se ne vidi, da sem bolna. Le nekoliko napihnena sem,

to je vse jeza — o tudi srd človeka močnega stori. — Pa dolgo to ne bode trajalo, to je moja tolažba. O ločitvi še govoriti nečem, če prav bi mi dobro dejalo, da te zadnje dni svojega življenja ne vidim. — Popolnoma srečna bodem, kader me — kader me —

Edvard. Aha! — sedaj pride pokop!

Kunigunda. Pokopljejo šest čevljev pod zemljo, potem bode mir. Potem ti bode žal (joče) da si sedel, kot kamen, pa nijsi besedice zinil. Ah če pomislim, da je vse to le zaradi tega, ker sem ti povedala, da sem zgubila listek.

Edvard. Kaj — ona je zgubila listek? (Skoči kvišku.) Vi ste zgubili listek madame?

Kunigunda. Kaj je to — to nij moj mož, moj butelj. Ah — ah! (Brž na desno odide.)

Edvard. Ali čujte madame, saj sem našel —

Enajsti prizor.

Muk. Edvard.

Muk. Ha, ha, ha — ta je lepa.

Edvard (resno). Ne smejite se, dragi gospod Muk.

Muk. Ne branite mi vendar smejati se, to je moralo biti jako smešno. Ste li sedaj zadovoljni?

Edvard. Ali, gospod Muk — vi vsaj ne mislite, da moja žena —

Muk. Le mirno, dragi gospod! — Jaz nič ne mislim — pa sodite sami! Tu je zapisano: „Edini angelj!“ Kaj mislite, ali velja to 50 letni ženi, ali mlajši?

Edvard. O! izgledov imamo dovolj!

Muk. Ko bi bil ta list moji ženi namenjen, napisano bi bilo baje „moja dobra debeluška,“ ali k večemu „draga starka“ — pa „edini angelj!“ to bi moral biti čuden patron — v treh dneh bi mi jo nazaj pripeljal!

Edvard (premišljuje). Moja žena — pomislite, stoprv eno leto sva poročena —

Muk. O! izgledov imamo dovolj!

Edvard. Nemogoče! — Sicer pa ima prav, o to bi bilo strašno! — Kaj nimam noža — pištol — državnega pravdnika?

Muk. Le mirno, dragi prijatelj — saj je lahko kak slučaj — kaka pomota.

Edvard. Lep slučaj — lepa pomota! — O moja glava!

Muk. Tu je moja starka — sedaj jih dobim.

Dvanajsti prizor.

Kunigunda. Muk. Edvard.

Kunigunda (vstopi od desne).

Muk (pogleda na uro). V desetih minutah bila bode štiri. Vlaku se koj odpelje. Ljuba stara, treba je, da pospraviva svoje reči.

Kunigunda (kratko). Zaradi mene le pospravi; meni tega nij treba — jaz sem se tako prestrašila — da se lahko sam odpelješ — jaz ostanem tu. (Sede.)

Edvard (zase). Ona ostane tu. Kamen se mi je odvalil od srca.

Muk. Ali, stara!

Edvard (da Muku list). Tu, ubogi stari gospod, vaš je. Izgledov imamo dovolj! (Odide na levo.)

Trinajsti prizor.

Muk. Kunigunda.

Muk (Edvardu). Ah budalost! (Svojej ženi.) Čuj, ljuba stara, bodi sedaj pametna — saj sva stara dovolj, da ne počenjava otročarij. — Pokvariva si vse potovanje, — to je brezumnost.

Kunigunda. Da, brezumnost je.

Muk. No seveda — vsaj si sicer tako pametna, dobra ženica — debeluška — no — nasmejaj se no!

Kunigunda. Kakor da bi bilo mogoče ukazati, da naj solnce sije, ali pa da dežuje.

Muk (prav dobre volje). Ah, kaj ukazati — pa ker govoriš o solnčnem svitu — glej, zvnaj tako lepo solnce sije, kot da bi bil praznik. Kedo ve, koliko let naju še čaka — ali nij brezumnost — ogreniti si še te skromne dneve! (Hoče jo poljubiti.)

Kunigunda. Ah, pred ljudmi! — da, da — skromni dnevi — pa ti me bodeš še dolgo preživel.

Muk. Molči o pokopu — ustrezi tej želji! Jaz želim, da bi še prav dolgo živila.

Kunigunda (milo). Res?

Muk (stopi bliže). No seveda — stara — bodi pametna — na — na — na — !

Kunigunda (se nekolikokrat komično obotavlja ozira).

Muk. Pojdi sem, stari Šved! (Objameta se.) Jaz te imam v istini rad stara — pa čemu si denes tako gromela i razsajala.

Kunigunda. Ah, ne govoriva več o tem; saj huda ura zrak čisti i vso naravo okrepča!

Muk. Na, pa čudna narava mora biti — stara! (Oba pobereta svojo robo. Zvunaj se čuje zvonjenje i žvižganje.)

Štirnajsti prizor.

Muk. Kunigunda. Edvard. Antonija.

Edvard (od leve). No — kaj pa je to — dozdeva se mi, da se bode vendar le peljala.

Muk. Da, gospod — odpelje se z menoj!

Edvard (svoji ženi). Ali nijsi prej tu sedela?

Antonija. To je, da!

Edvard (zase). Tu je ležal list! (Glasno.)

Pripravi se, koj se odpeljeva!

Antonija (ki je sedla, ter večkrat flacon duhala).

Midva? Dvomim!

Edvard (prestrašen). Kako praviš?

Antonija. Bolj me zanima vedeti, kje je najbližnje mesto.

Edvard. Najbližnje mesto — čemu to?

Antonija. Ker te moram prositi, da pokličeš zdravnika.

Edvard. Antonija!

Antonija. Da, jaz čutim, da sem bolna. Moji živci — moja glava! — S prvim vlakom se

nikakor ne odpeljem — najbrže bodem morala dalje tukaj ostati.

Edvard. Jeli mogoče?

Muk (da Edvardu list). Tu — ubogi mladi gospod — vaš je — izgledov imamo dovelj.

Edvard. Ti si v istini bolna?

Antonija. Da, zelo!

Kunigunda. Kaj pa imata ona dva?

Muk. O najbrže hudo uro; zrak čistita.

Edvard. Je li mogoče. Kedo bi kaj tacega verjel?

Antonija. Ta pátos mi ne imponira kar nič!

Edvard. Antonija — jaz vem vse!

Antonija (ga začudeno pogleda). Vse?

Edvard (zase). Govoril jej bodem sladke besede, ki so v listu. (Stopi k svojej ženi ter reče ostro:)
„Edini angelj!“

Antonija (ga začudena pogleda).

Edvard. „Edini angelj!“ No, kaj praviš?

Antonija (mirno in prostodušno). To je prva pametna beseda, kojo čujem iz tvojih ust!

Edvard. „Jaz te molim!“ (Kratek molk.)
„Jaz te molim!“

Antonija (vstane). Ti si hipoma tako pameten postal!

Edvard. „Tvoje želje so mi ukazi!“

Antonija. Ti si ves spremenjen, dragi mož!

Edvard. „Moja duša hrepeni po tebi!“

Antonija. Moja sicer tudi, dragi Edvard!

(Poda mu roko. Čuje se zvonjenje.)

Postrešček (kliče). Vlak bode tekoj tu!

Antonija (pobere brž svojo torbo). Naše reči, dragi mož!

Edvard. Ti se z menoj odpelješ, Antonija?

Antonija. Seveda!

Edvard. Ti ne razumeš, kaj sem hotel reči?

Antonija. Nu?

Edvard (razburjen). Ti ne veš nič o tisočih poljubih — o listu na roza-papirji?

Antonija. Tisoč poljubov — list na roza-papirji? Ne besedice!

Edvard (jo prime jako razburjen za roko, ter jo poljubljuje). Ljuba, draga Tončika — kako te ljubim — edina žena — srčna ženica! Pozneje — ti bodem nekaj povedal — pozneje.

(Zvunaj ropot voz, zvonjenje, žvižganje.)

Petnajsti prizor.

Kodéj. Emilija. Prejšnji.

Kodéj. Vendar sem enkrat svoj namen dosegel. Moj sistem je dober. Baš mi je dejala moja žena, da se z menoj odpelje.

Muk. Čestitam, čestitam gospod Kodélj!
Kodélj. Ste poskusili mojo metodo? Kaj
ne, dobra je, kaj?

Muk. Lepa hvala, prav lepa hvala! —
Železniški sluga. Vstopite! V Maribor,
spodnji Štajer! (Vsi vzemo potniško robo. Od desne i
leve nastopijo osebe prvega prizora.)

Emilija (pride od desne, — pade v vmotico).
Oh, moje prsi — moje srce — Kodélj, Kodélj!
Kodélj (skoči k njej). [Kaj pa ti je, —
kaj imaš?]

Muk (Edvardu). Aha, tedaj tam tiči „edini
angelj!“

Kodélj. [Vlak odhaja — Emilija!] — Moj
bog! Vode — vode! (Leta po salonu.)

Kunigunda (stopik Emiliji). Tu madame —
vam pustim svoj jesih.

Emilija (ki se do sedaj nij genila). Lepa hvala,
madame!

Muk. Gospod Kodélj — tu vam pustimo
svoj jesih. — [Na zdravje! (Edvardu.) Posnemajte
mene! Udano prenašajte nadlogo, to je edino
sredstvo, drugače — pogledjte sad one metode!]
(Kodélju). To je vspeh vaših pridig izza gardin!
(Odidô. Čuje se glasno zvonjenje i žvižganje.)

(Zastor pade.)